

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 19 september 2016
Betreft Ruimtelijke inpassing windpark De Drentse Monden en Oostermoer

Geachte Voorzitter,

Van 4 maart tot en met 20 april 2016 hebben het ontwerp inpassingsplan en de ontwerp vergunningen voor het windpark De Drentse Monden en Oostermoer ter inzage gelegen. Het ontwerp inpassingsplan voorziet in de ruimtelijke inpassing van 50 windturbineposities verdeeld over zeven lijnen op het grondgebied van de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn in de provincie Drenthe. Bij de ter inzage legging zijn 2694 zienswijzen ingediend, waarvan 286 uniek. Naast de zienswijzeprocedure heeft onderzoek plaatsgevonden door Agentschap Telecom naar de mogelijke consequenties van het windpark voor radiotelescoop LOFAR door (eventuele) verstoring van het elektromagnetische milieu. Ook hebben gesprekken plaatsgevonden met gedeputeerde Stelpstra van de provincie Drenthe, de initiatiefnemers van het windpark, het bestuur van Astron (de eigenaar van LOFAR) en het bestuur van NWO. Op basis van deze informatie hebben de minister van Infrastructuur en Milieu en ik een besluit genomen over de ruimtelijke inpassing van windpark De Drentse Monden en Oostermoer. Hierbij informeer ik uw Kamer, mede namens de minister van Infrastructuur en Milieu, over de hoofdlijnen van dit besluit. Met deze brief geef ik tevens invulling aan het verzoek van uw Kamer om geïnformeerd te worden over de onderbouwing van het besluit over de inpassing van het windpark (verzoek uit de regeling van werkzaamheden van 14 september 2016, kenmerk 2016Z16574).

Ons kenmerk
DGETM-EO / 16140322

Bijlage(n)
2

Hoofdlijn besluit ruimtelijke inpassing windpark

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, het onderzoeksrapport van Agentschap Telecom over de (eventuele) verstoring van het elektromagnetische milieu en de gesprekken met bovengenoemde partijen heeft het kabinet besloten om ten opzichte van het ontwerp inpassingsplan de volgende wijzigingen in het plan aan te brengen.¹

¹ Hiermee geeft het kabinet invulling aan de motie Albert de Vries (Kamerstuk 33 612, nr. 57) en de motie Agnes Mulder, Dik-Faber en Smaling (Kamerstuk 30 196, nr. 429).

Lijn ten zuiden van Drouwenermond

In diverse zienswijzen, waaronder die van de provincie Drenthe en de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn, is erop aangedrongen om de lijn ten zuiden van Drouwenermond uit het ontwerp inpassingsplan te laten vervallen. Ook in mijn gesprekken met de gedeputeerde is deze wens geuit. De lijn ten zuiden van Drouwenermond bestaat uit vijf windturbineposities. Het kabinet heeft besloten om aan de wens vanuit de regio tegemoet te komen en deze lijn te schrappen.

LOFAR

Nabij het plangebied zoals opgenomen in het ontwerp inpassingsplan is de radiotelescoop LOFAR gevestigd. Met LOFAR kunnen metingen worden uitgevoerd ten behoeve van verschillende wetenschappelijke onderzoeken op het gebied van radioastronomie. Een unieke eigenschap (ook internationaal gezien) van LOFAR is de mogelijkheid om met een hoog oplossend vermogen ruimt fenomenen te onderzoeken in het relatief lage frequentiegebied van 10 MHz tot 240 MHz.

De afgelopen maanden heeft Agentschap Telecom onderzoek verricht om in beeld te brengen in hoeverre het windpark leidt tot verstoring van het elektromagnetische milieu en hoe hiermee omgegaan zou kunnen worden. Mede op basis van de onderzoeksresultaten hebben gesprekken plaatsgevonden tussen het bestuur van Astron, de initiatiefnemers van het windpark en medewerkers van Agentschap Telecom en het Ministerie van Economische Zaken. Op 25 augustus jl. heb ik zelf met de directeur en de voorzitter van de Raad van Toezicht van Astron en met de directeur van NWO gesproken. Dit heeft geresulteerd in het convenant "co-existentie windpark De Drentse Monden en Oostermoer en de LOFAR radiotelescoop van Astron", dat op 19 september 2016 is overeengekomen tussen Astron en de initiatiefnemers van het windpark. In het convenant hebben partijen afspraken gemaakt over onder andere de reductie van elektromagnetische stoorstraling van de windturbines door aanpassingen aan de windturbines, de reductie van het effect van die stoorstraling op de LOFAR-kern door Astron door middel van het verder ontwikkelen en inzetten van mogelijkheden om die straling weg te filteren en over de onderlinge afstemming van werkzaamheden, waarbij Astron bepaalde metingen verricht op dagen waarop het weinig waait en de windturbines met relatief weinig productieverlies kunnen worden stilgezet. De partijen laten met dit convenant zien dat hun activiteiten naast elkaar kunnen bestaan. Ik stel naleving van het convenant als voorwaarde voor de exploitatie van het windpark. Met de verankering van het convenant in het inpassingsplan borg ik het belang van Astron en doe ik recht aan zowel het belang van de opwekking van hernieuwbare energie als het belang van de wetenschap. Het convenant en het onderzoek van Agentschap Telecom zijn als bijlagen bij deze brief gevoegd.

Eén van de belangrijkste wetenschappelijke doelen van LOFAR is het onderzoek naar het vroege heelal. Op dit gebied loopt een meerjarig programma gericht op de detectie van de zogenaamde Epoch of Reionisation (EoR). De gemoduleerde storing van de windmolens zal metingen van deze extreem hoge kwaliteit onmogelijk maken, waardoor dit onderzoek vanaf de realisatie van het windpark niet meer mogelijk is. Astron zal daarom de metingen aan de EoR in de komende jaren prioriteit geven. Na realisatie van het windpark zal de prioriteit van het onderzoek met LOFAR verschuiven en komen te liggen bij het meten van snel variërende verschijnselen: Rapid Radio Bursts (RRBs) en Space Weather. Dit is een versterking en verbreding van het onderzoek naar pulsars, dat nu de tweede belangrijke pijler van het onderzoek met LOFAR is. Astron heeft voor deze versterking en verbreding al plannen ontwikkeld voor de KNAW Agenda Grootschalige Onderzoeksfaciliteiten 2025. Hiervoor is nieuwe elektronica op de LOFAR-stations nodig. Het is voor Astron van belang dat deze nu versneld ontwikkeld kan worden. Er moeten immers versneld nieuwe onderzoekslijnen worden opgestart. Ik zal mij inzetten voor het faciliteren van Astron bij het versneld invoeren van deze twee onderzoekprogramma's.

Obstakelverlichting

In veel zienswijzen hebben omwonenden hun zorg geuit dat de voor de luchtvaartveiligheid verplichte obstakelverlichting tot overlast zal leiden. Om de overlast voor omwonenden zoveel mogelijk te beperken, wordt vastgelegd dat de rode lampen die elke windturbine 's nachts moet voeren vastbrandend in plaats van knipperend worden en dat bij helder zicht de verlichting met 70% (bij meer dan 5 kilometer zicht) dan wel 90% (bij meer dan 10 kilometer zicht) wordt gedimd. Deze wijzigingen zijn verankerd in het verlichtingsplan, waaraan de Inspectie voor de Leefomgeving en Transport goedkeuring heeft gegeven.

Doelstelling wind op land provincie Drenthe

De provincie Drenthe heeft in IPO-verband afgesproken dat het in 2020 285,5 MW aan opgesteld vermogen realiseert als bijdrage aan het in het Energieakkoord afgesproken landelijke doel van 6.000 MW windenergie op land in 2020. Het park De Drentse Monden en Oostermoer staat voor 150 MW aan opgesteld vermogen in de boeken. Het terugbrengen van het aantal turbineposities van 50 naar 45 betekent dat de kans afneemt dat het park de beoogde omvang van 150 MW aan opgesteld vermogen krijgt. Indien dit risico zich manifesteert haalt de provincie Drenthe haar deel van de doelstelling voor wind op land waarschijnlijk niet. Ik ben met de gedeputeerde in gesprek over of en zo ja hoe dit tekort elders in de provincie kan worden gecompenseerd. Ik verwacht hier deze herfst meer duidelijkheid over te hebben.

Vervolgproces

Het hierboven beschreven besluit op hoofdlijnen voor de inpassing van het windpark wordt momenteel uitgewerkt in een definitief inpassingsplan. De minister van Infrastructuur en Milieu en ik zullen het inpassingsplan en de omgevingsvergunningen op korte termijn vaststellen. Eind september 2016 zullen deze, samen met alle achterliggende stukken, waaronder de beantwoording van de zienswijzen, het onderzoek van Agentschap Telecom inzake het elektromagnetische milieu en het convenant tussen de initiatiefnemers van het windpark en Astron, openbaar gemaakt worden. Na de vaststelling van het inpassingsplan zullen de initiatiefnemers, de provincie Drenthe en ik ook het gebiedspakket nader uitwerken. De provincie Drenthe heeft hierbij het voortouw. De formele ter inzage legging van het inpassingsplan en de vergunningen vindt plaats van 7 oktober tot en met 18 november 2016. In deze periode kunnen belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend op de ontwerpbesluiten tegen een of meer van deze besluiten beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Eenmaal in bezit van een omgevingsvergunning kunnen de initiatiefnemers een aanvraag voor SDE+ subsidie indienen bij mijn ministerie. Deze subsidie wordt op 27 september 2016 opengesteld. Indien de subsidie wordt verleend kan het windpark worden gerealiseerd. Naar verwachting is het windpark in 2020 gereed en levert het dan hernieuwbare energie voor circa 150.000 huishoudens, wat overeenkomt met ruim 70% van het aantal huishoudens in Drenthe.

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken